

Gemeente Beesel Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Rapportage aan de gemeenteraad

29 juni 2017

Building a better
working world

Ernst & Young Accountants LLP
Stationsplein 8C
6221 BT Maastricht, Netherlands
Postbus 100
6200 AC Maastricht, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 34 55
ey.com

De gemeenteraad van de gemeente Beesel
Postbus 4750
5953 ZK REUVER

Maastricht, 29 juni 2017

JGEN-AN6C5Y/kvs

Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2016 van de gemeente Beesel. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u een samenvatting van de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf Onze analyse van het resultaat 2016 van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan wij in op de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en op onze conclusie met betrekking tot de rechtmatigheid.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, onze onafhankelijkheid de communicatie met u en het management en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de Corporate governance als geheel.

Het pre-concept van dit verslag is d.d. 6 juni 2017 besproken met het hoofd afdeling bestuurs- en organisatieondersteuning en de beleidsmedewerker financiën.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. N.A.J. Silverentand RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	4	Rechtmatigheidsbeheer	24
Uitkomsten jaarrekeningcontrole:	6	Bijlagen	
▶ Onze analyse van het resultaat 2016		▶ Controleaanpak	
▶ Onze analyse van de financiële positie 2016		▶ Jaarverslag	
▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen		▶ Onafhankelijkheid	
▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle		▶ Verklaring van verantwoordelijkheden	
		▶ Controleverschillen	
		▶ SiSa-bijlage	
Kwaliteit beheersorganisatie:	21		
▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override			
▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's			
▶ Bevindingen interne beheersing			
▶ Automatisering			

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 40

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid	Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeente Beesel een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.
Geen bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de WNT-verantwoording van de gemeente Beesel gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen bevindingen geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijdt.
Ongecorrigeerde controleverschillen	In totaal resteren in de jaarrekening 2016 voor een bedrag van € 188.000 aan ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot de rechtmatigheid (er resteren geen controleverschillen met betrekking tot getrouwheid). Daarnaast resteert er voor een bedrag ter hoogte van € 856.000 aan onzekerheden. De ongecorrigeerde controleverschillen hebben betrekking op een overschrijding van een zestal kredieten ter hoogte van € 188.000. De onzekerheden zien toe op (1) de onzekerheden vanuit de inkoop van Wmo en Jeugdzorg van € 532.000, (2) een onzekerheid ten aanzien van een subsidiebate van € 59.000, (3) onzekerheden voortkomend uit regionale inkoopcontracten inzake Jeugdzorg van € 182.000, (4) één inkooptraject van € 83.000. De bevindingen worden in detail toegelicht in het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij tevens naar het hoofdstuk Controleverschillen opgenomen in de bijlagen.

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Voordelig resultaat nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na mutaties in de reserves) over het jaar 2016 bedraagt € 610.000 voordelig (2015: € 823.000 voordelig) ten opzichte van een begroot resultaat van € 1.000 voordelig.

Resultaat 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2016	Realisatie 2016	Afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting
Totale lasten	31.982	33.964	(1.982)
Totale baten	31.062	32.607	1.545
Totaal saldo van baten en lasten	(920)	(1.357)	(437)
Mutaties in reserve	921	1.967	1.046
Gerealiseerd resultaat	1	610	609

Kwaliteit van het resultaat

De jaarrekening laat zowel op het niveau van de lasten als de baten een overschrijding zien ten opzichte van de begroting. De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn uitgebreid toegelicht onder het totaaloverzicht van de baten en lasten in de jaarrekening.

Overschrijding opzichte van de begroting

De grootste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn zichtbaar op de programma's 2, 3 en 5. Ten aanzien van programma 2 Maatschappelijke leefruimte, is sprake van een overschrijding van € 1,2 miljoen, met name veroorzaakt doordat er minder is besteed dan vooraf begroot inzake Wmo en Jeugdzorg.

Voor wat betreft programma 3 Ruimtelijke ontwikkeling, constateren wij dat de lasten en de baten van het grondbedrijf niet worden begroot, waardoor de afwijkingen op zowel het niveau van baten als lasten per definitie afwijken. Aangezien de realisatie op de balans afgewikkeld is, leidt dit per saldo niet tot een afwijking. Desalniettemin adviseren wij het college om bij het opstellen van de begroting het grondbedrijf integraal mee te nemen.

Tot slot constateren wij een relatief omvangrijke overschrijding op programma 5 van € 1,4 miljoen. Deze overschrijding is hoofdzakelijk het gevolg van afboekingen op de post voorraden (€ 0,6 miljoen) en een hogere dan begrote storting in de onderhoudsvoorziening wegen van (€ 0,8 miljoen). Deze laatste heeft - door een onttrekking uit de reserve - geen impact op het gerealiseerd resultaat (betreft het resultaat na mutaties in de reserves).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

De belangrijkste en meest opvallende posten, welke leiden tot het voordelig gerealiseerd resultaat van € 610.000, kunnen als volgt worden weergegeven.

Omschrijving afwijking	Voordelig	Nadelig
	€	€
1. Sociaal domein	1.285.000	
2. Afboeking post voorraden		599.000
3. Bbz niet starters		128.000
4. Uitvoeringskosten Jeugd		76.000
5. Bouwleges	75.000	
6. Overige diverse posten	53.000	
Totaal	1.413.000	803.000
Rekeningresultaat	610.000	

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

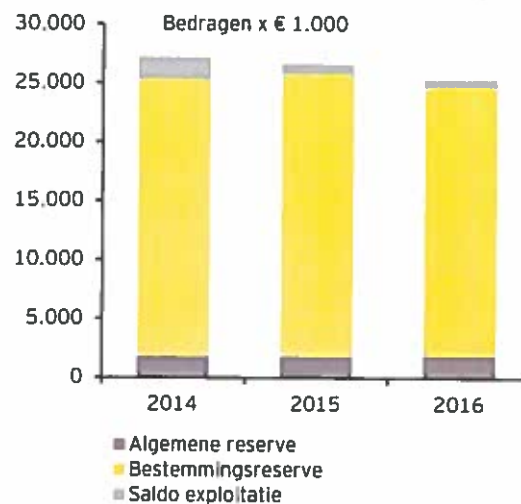
Onze analyse van de financiële positie 2016

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt licht af

De financiële positie van de gemeente Beesel is gezond te noemen. De solvabiliteit is ten opzichte van voorgaand jaar licht gedaald (van 61% eind 2015 naar 59% eind 2016).

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2016 volgens de jaarrekening € 25,3 miljoen en heeft zich vanaf 2014 als volgt ontwikkeld.

Van de totale reserves ter hoogte van € 24,7 miljoen is € 1,9 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2016 gestegen met € 0,1 miljoen.

Per saldo is gedurende 2016 € 2,0 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 1,4 miljoen nadelig) het gerealiseerde resultaat van € 610.000 positief.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2016

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2016 is gevoerd.

Algemene reserve

De weerstandscapaciteit bestaat uit met name de algemene reserve, welke per 31 december 2016 € 1,9 miljoen bedraagt. Naast de algemene reserve heeft de gemeente Beesel ook een specifieke risicobuffer opgebouwd in de vorm van een bestemmingsreserve, de zogenaamde reserve "Open einde regelingen Sociaal Domein" (€ 1,8 miljoen). Hierdoor kunnen de risico's ten aanzien van de open einde regelingen inzake de decentralisaties in eerste instantie binnen de bestemmingsreserve opgevangen worden. Tot slot bestaat het weerstandsvermogen deels uit onbenutte belastingcapaciteit (€ 0,9 miljoen). In totaliteit wordt de weerstandscapaciteit ingeschat op € 4,0 miljoen.

De risico's vanuit het grondbedrijf worden toegelicht in de paragraaf Grondbeleid en worden door middel van de algemene reserve afgedekt. Wij adviseren het college om ook deze risico's nader te kwantificeren risico's en mee te nemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, zodat een integraal beeld bestaat van de risico's en de ratio weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen is toereikend te noemen op basis van eigen normstelling

Weerstandscapaciteit

Per jaareinde bedraagt de ratio weerstandsvermogen (weerstandsvermogen/risicocapaciteit) 3,9 (2015: 3,6). Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de door u vastgestelde normstelling van 1,0 en concludeert het college dat de weerstandscapaciteit toereikend is om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen. Wij kunnen ons met deze conclusie verenigen.

Financiering: wettelijke normen zijn nageleefd

Financiering

In 2016 zijn er geen nieuwe langlopende leningen afgesloten. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2016. Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Beesel zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf Financiering dan wel in de toelichting op de balans.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de Gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Eerste toepassing of stelselwijziging

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Beesel de wijzigingen in het BBV voor 2016 juist heeft doorgevoerd. Deze wijzigingen hebben betrekking op de balansrubricering, zoals toegelicht in de jaarrekening op pagina 71. Daarnaast heeft de gemeente in de jaarrekening 2016 de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling consistent met voorgaand jaar toegepast. Dit betekent dat geen stelselwijzigingen zijn doorgevoerd.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Het college van burgemeester en wethouders heeft in de jaarrekening 2016 de voorschriften van het BBV gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd. Wij verwijzen naar onze bevindingen in het hoofdstuk Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle voor de belangrijkste onderwerpen in onze controle.

Significante schattingsposten

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van de gemeente Beesel betreffen de waardering van de activa, zoals de materiële vaste activa, de (leningen aan) deelnemingen en de grondexploitaties. Daarnaast speelt er een belangrijk schattingselement ten aanzien van de voorzieningen. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Wij hebben een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen verderop in deze rapportage.

Wij merken op dat de sensitiviteit van de schattingen ten opzichte van 2015 veelal gelijk gebleven is en voor de belangrijkste posten gemiddeld is. Wel constateren wij dat de schattingsgevoeligheid ten aanzien van het project Oppe Brik hoger is. Deze schattingsonzekerheid is toereikend toegelicht in de jaarrekening. Wij lichten deze schattingsonzekerheid in het volgende hoofdstuk nader toe.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen

De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingsonzekerheid voortkomend uit de huidige economische situatie. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst. Tevens hebben wij de juistheid van de post voorraden per jaareinde gegevensgericht gecontroleerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. De post voorraden kan als volgt worden weergegeven.

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	1 januari 2016	31 december 2016
Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)	98.000	0	N.v.t.
Onderhanden werk	2.832.000	2.832.000	2.997.000
Voorziening dekking verliessaldi	(60.000)	(60.000)	(225.000)
Totaal	2.870.000	2.772.000	2.772.000

Ten opzichte van voorgaand jaar is de boekwaarde van de post voorraden afgenomen met € 98.000. De mutatie van de post voorraden kan worden verklaard door:

- ▶ de mutaties in de grondexploitatie Oppe Brik ter hoogte van € 165.000, bestaande uit (1) investeringen ad € 854.000, (2) verkopen ad € 724.000, (3) een eenmalige afboeking inzake voorbereidingskosten ad € 398.000 en (4) winstneming ad € 433.000 inzake afgesloten projecten;
- ▶ de verliesvoorziening is geactualiseerd en daardoor toegenomen met € 165.000;
- ▶ de herrubricering van de niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG's) naar de materiële vaste activa (€ 0,1 miljoen). Deze herrubricering is het gevolg van de wijzigingen in het BBV, welke door de gemeente correct is toegepast.

De gemeente Beesel heeft per 31 december 2016 feitelijk maar één grondexploitatie, het project Oppe Brik. Daar dit project een negatief exploitatieresultaat vertoont, is de sensitiviteit van het schattingsproces hoog te noemen. In de volgende sheet gaan wij hier nader op in.

Wij stellen vast dat de onzekerheden ten aanzien van de waardering van deze grondexploitatie toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening 2016.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Gehanteerde parameters

Vanwege de grote mate van schattingselementen binnen de grondexploitatieprojecten, besteden wij in onze controle extra aandacht aan de waardering van de grondposities. Wij hebben de door gemeente Beesel gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat.

Parameter	Mate van schattingonzekerheid					Kwaliteit toelichting		
	Controleverschil	Optimistisch	Evenwichtig	Voorzichtig	Controleverschil	Toelichting	Toereikend	Verdere verbetering mogelijk
Opbrengstenindexatie (1%)						1.	Ja	n.v.t.
Kostenindexatie (2%)						2.	Ja	n.v.t.
Rentetoerekening/disconteringsvoet						3.	Ja	n.v.t.
Ingerekende verwachte woningverkoop						4.	Ja	n.v.t.
Looptijd grondexploitaties > tien jaar						5.	n.v.t.	n.v.t.

1. Gehanteerde parameter opbrengstenindex

In de grondexploitatieberekening 2016 is de opbrengstindex gesteld op 1%. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameter aanvaardbaar.

2. Gehanteerde parameter kostenindex

In de grondexploitatieberekening 2016 is de kostenindex gesteld op 2%. Op basis van de thans beschikbare informatie zouden wij een index verwachten tussen 1% en 3%. De door de gemeente gehanteerde kostenindex is derhalve evenwichtig te noemen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Toelichting op de parameters

3. Gehanteerde parameter rente

Met ingang van boekjaar 2016 dient de toegestane aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) toe te rekenen rente te worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Beesel de toe te rekenen rente heeft gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Voor wat betreft de waardering constateren wij dat de gemeente Beesel de verliesvoorziening aanhoudt tegen nominale waarde in plaats van contante waarde. Hiervoor geldt in overeenstemming met het BBV een keuzemogelijkheid. Het hanteren van een nominale waarde betreft een bewuste keuze van het college om jaarlijkse oprenting van de verliesvoorziening te voorkomen. Het aanhouden van de verliesvoorziening tegen nominale waarde achten wij prudent.

4. Ingerekende verwachte verkopen

De ingerekende verwachte verkopen ten aanzien van de woningbouw zijn gebaseerd op bestaande contracten en de verwachte woningbouwontwikkeling. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij de ingerekende verwachte woningverkopen evenwichtig ingeschat; hierbij rekening houdend met de gerealiseerde grondverkopen in 2017 tot op heden versus de planning.

5. Looptijd grondexploitatie > tien jaar

Met ingang van 2016 stelt de commissie BBV dat ten behoeve van de waardering van een grondexploitatie boekhoudkundig slechts rekening mag worden gehouden met een maximale looptijd van tien jaar. Concreet betekent dit dat het BBV voorschrijft dat er slechts maximaal tien jaar aan toekomstige opbrengsten mag worden ingerekend bij de waardering, ondanks dat een grondexploitatie langer loopt. Dit heeft tot doel om de waarderingsrisico's samenhangend met lang lopende projecten te beperken. Slechts bij uitzondering is het mogelijk om af te wijken van deze termijn indien de raad heeft vastgesteld dat toereikende beheersmaatregelen zijn getroffen om het balansrisico te beperken.

De gemeente Beesel heeft op dit moment geen grondexploitaties die de maximale looptijd van tien jaar overschrijdt. Feitelijk heeft de gemeente op dit moment één lopende grondexploitatie (Oppe Brik), welke een einddatum heeft van 2021.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering van de grondexploitaties

Waardering grondexploitaties: bespreking risicovolle projecten

Hiernaast vindt u een visuele risicobeoordeling van het grondexploitatieproject Oppe Brik.

Project Oppe Brik

Het grootste (en op dit moment enige project) van de gemeente Beesel betreft grondexploitatie Oppe Brik. Het project omvat een relatief groot woningbouwproject dat een looptijd kent tot 2021.

In totaal bedragen de nog te realiseren grondverkoppen € 3,9 miljoen (2015: € 4,6 miljoen). De geprognosticeerde eindwaarde is in 2016 verslechterd van een verlies ter hoogte van € 60.000 eind 2015 naar een verlies ter hoogte van naar € 225.000 miljoen. Deze verslechtering is met name het gevolg van de hogere plankosten en een lagere subsidiebate, welke een negatief effect heeft op het eindresultaat.

De gerealiseerde grondverkoppen in 2016 bedragen € 0,7 miljoen ten opzichte van € 0,7 miljoen verwacht. De begrote grondverkoppen in 2017 bedragen € 0,3 miljoen, waarvan tot op heden (mei 2017) reeds € 0,15 miljoen is gerealiseerd. Voor de periode 2018 tot en met 2020 is steeds 0,8 miljoen per jaar ingerekend. Wij constateren dat deze fasering - rekening houdend met de huidige belangstelling - evenwichtig is.

Naast de nog te realiseren verkopen is voor een bedrag van € 543.000 als nog te realiseren subsidiebatens opgenomen. Begin 2017 heeft de gemeente een tweetal subsidie-eindafrekeningen ingediend ter vaststelling van deze subsidiebijdragen. Op basis van deze eindafrekeningen - alsmede correspondentie vanuit de subsidieverstrekker - constateren wij dat de subsidiebijdrage van één toekenning te hoog is opgenomen. Dit leidt tot een ophoging van de verliesvoorziening van € 62.000. Dit is gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening 2016.

Grondexploitatie- waardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie			
	Hoger	Midden	Lager	Toelichting/ Boekwaarde
Projecten				
Oppe Brik				€ 3,0 mln

Ten aanzien van één subsidieafrekening is nog geen besluit genomen door de subsidieverstrekker waardoor de subsidiebate - voor een deel - op dit moment niet toereikend onderbouwd kan worden door de gemeente. Hiervoor hebben wij een onzekerheid opgenomen ter hoogte van € 59.000.

In totaliteit achten wij het risicoprofiel van dit project hoger op basis van de omvangrijke nog te realiseren opbrengsten in combinatie met het reeds aanwezige verlies. Immers geldt dat iedere mutaties in de grondexploitatie leidt tot een wijziging van de waardering in de jaarrekening 2016.

Wij constateren dat deze onzekerheid adequaat is toegelicht in de jaarrekening 2016.

Afgesloten projecten

De projecten Lambertusweg en Lambertusweg/Scheiweg zijn in 2016 volledig afgewikkeld en afgesloten. De totale winstneming in 2016 bedraagt € 433.000.

Wij stellen vast dat deze winstneming conform het geldende beleid heeft plaatsgevonden.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

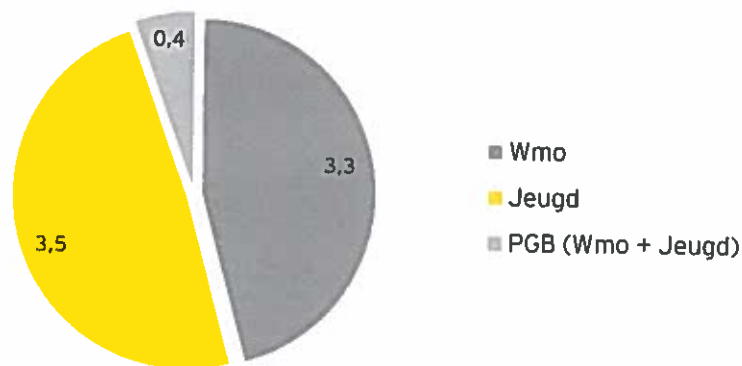
Decentralisaties

Inleiding

Als gevolg van de omvang en complexiteit van de financiële stromen binnen het sociaal domein hebben wij een significant risico onderkend ten aanzien van deze lasten.

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein verantwoord. De totale omvang van de uitgaven Jeugdzorg en Wmo bedraagt € 7,2 miljoen en bestaat uit de volgende uitgave categorieën.

Uitgaven sociaal domein (Wmo en Jeugd)
(in miljoenen euro's)

De gemeente Beesel werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten en ketenpartners.

Het jaar 2015 heeft volledig in het teken gestaan van het zorgen voor de continuïteit van de zorgverlening, het inrichten of aanpassen van de werkprocessen, het opstellen van het beleid en het maken van afspraken met relevante ketenpartners.

De gemeente heeft in 2016 op een aantal gebieden verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein.

Wij constateren dat de gemeente ten aanzien van de bepaling van de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten op dit moment voor een groot deel afhankelijk is van de (productie)verantwoording die door de zorgaanbieders is opgesteld. Dit betekent dat de gemeente in grote mate afhankelijk is van de (kwaliteit) van de aanlevering van de zorgaanbieders. Om deze afhankelijkheid te verminderen, is de gemeente bezig om te komen tot een verbetering van de cliëntenadministratie (inclusief centraal inzicht), zodat factuurcontrole en periodieke afstemming van cliënten met de zorgaanbieders mogelijk is.

We achten dit een verdere stap in de versteviging van de beheersing van de geldstromen binnen het sociaal domein.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties

Jeugdzorg/Wmo

Kosten inkoop Wmo en Jeugdzorg

Voor de controle op de juistheid en rechtmatigheid van de zorgkosten dient een aantal criteria getoetst te worden. Een aantal van deze criteria wordt intern door de gemeente getoetst en voor de overige criteria is de gemeente afhankelijk van de controle die door de accountant van de zorgaanbieders wordt uitgevoerd en gerapporteerd.

Wij stelden vast dat voor het merendeel van de zorgaanbieders de jaarverantwoordingen met controleverklaringen werden ontvangen. Voor de totale uitgaven van € 238.000 ontving de gemeente geen controleverklaringen waardoor de gemeente voor dit bedrag niet voor alle relevante aspecten de getrouwheid en rechtmatigheid kon vaststellen. Voor dit bedrag hebben wij een onzekerheid meegewogen in ons oordeel bij de jaarrekening.

Daarnaast hebben wij van een aantal zorgaanbieders een verantwoording ontvangen die voorzien is van een controleverklaring van een accountant. Hierbij merken wij echter op dat wij op basis van deze verklaring onvoldoende zekerheid konden krijgen omdat de foutentolerantie waarmee deze accountants de werkzaamheden hebben uitgevoerd groter is dan de foutentolerantie die wij kunnen hanteren bij de controle van de jaarrekening van de gemeente Beesel dan wel dat er sprake is van een afwijkend oordeel. Hiervoor is eveneens een onzekerheid omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van deze kosten ad € 294.000 meegewogen.

Onzekerheid regionale inkoopcontracten

Uit de controle van de regioverantwoording Jeugdzorg volgt dat er in de regionale afrekening een onzekerheid resteert met name ten aanzien van de mogelijke bovenregionale verrekening. De gemeente Beesel heeft een aandeel van 4,52% in de kosten en hierdoor resteert een onzekerheid voor € 182.000 in de controle van de gemeentelijke jaarrekening.

Persoonsgebonden budgetten (PGB's)

Ten aanzien van de PGB's voor Jeugdzorg en Wmo geldt dat de gemeente Beesel de PGB's toekent. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) treedt op als serviceorganisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

De controleverklaring van de SVB is op 15 maart 2017 verstrekt. Evenals voorgaand jaar heeft de accountant van de SVB geen goedkeurend oordeel verstrekt. De controleverklaring van de SVB geeft ook in 2016 onvoldoende zekerheid over de getrouwe en rechtmatige aanwending van de PGB-lasten van uw gemeente.

Als gevolg van deze ontwikkeling heeft de gemeente Beesel zelfstandig werkzaamheden verricht teneinde de getrouwheid en de rechtmatigheid van de hiermee gepaard gaande lasten vast te kunnen stellen. Wij achten deze werkzaamheden en de ontvangen controle-informatie geschikt en toereikend waardoor wij de PGB-lasten niet als onzekerheid in ons oordeel meewegen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Decentralisaties	Invoering vennootschapsbelastingplicht
Onzekerheid inzake eigen bijdrage Wmo is goed toegelicht in de jaarrekening	De gemeente Beesel heeft goed geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht
Eigen bijdrage op grond van de Wmo Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (PGB) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage uitgevoerd wordt door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen verkregen kunnen worden. De gemeente Beesel heeft deze onzekerheid ter hoogte van € 232.000 in de jaarrekening 2016 toegelicht.	Op 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor al hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden. De jaarrekening 2016 is hiermee de eerste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven verwerkt dienen te worden. Reeds in 2015 heeft de gemeente Beesel de (financiële) gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht in kaart gebracht. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en nadere analyse door uw fiscalist en overleg met de Belastingdienst in 2016 is het uitgangspunt dat de activiteiten inzake de grondexploitaties Vpb-plichtig is. Aangezien deze activiteit niet winstgevend is, is het standpunt van de gemeente dat het geen belaste ondernemingsactiviteit betreft. Wij kunnen in het kader van de jaarrekeningcontrole instemmen met de standpunten die u heeft ingenomen, maar benadrukken dat de definitieve last afhankelijk is van de goedkeuring van de Belastingdienst over de door u ingenomen standpunten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

SiSa	Wet Normering Topinkomens (WNT)
Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden: ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is; ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is; ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In de bijlage bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.	Over 2016 voldaan aan de WNT; toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd. Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden. In het kader van de jaarrekening 2016 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Wel merken wij op dat ten opzichte van de conceptjaarrekening naar aanleiding van onze controle belangrijke wijzigingen zijn doorgevoerd. Omdat nagenoeg elke euro van invloed is op het oordeel van de accountant, zijn deze wijzigingen voor de WNT wel materieel. Aangezien deze wijzigingen ook voor de verantwoording 2015 van toepassing zijn, heeft eveneens aanpassing plaatsgevonden van de vergelijkende cijfers. Wij constateren dat deze aanpassing toereikend is toegelicht in de jaarrekening 2016.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Overige onderwerpen	
Naleving Europese aanbestedingsregels	Toeristenbelasting Lommerbergen
Als onderdeel van de controle op de rechtmatigheid van handelen vragen wij de organisatie om jaarlijks een inkoopanalyse uit te voeren. Hierin wordt nagegaan of bij de inkopen voldaan is aan de aanbestedingsregels. De gemeente Beesel heeft de interne aanbestedingsregels niet opgenomen in het normenkader, zodat onze controle toeziet op naleving van de nationale en Europese aanbestedingsregels. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden stellen wij vast dat er op de aanbestedingen geen financiële onrechtmatigheden zijn gebleken. Wel hebben wij één onzekerheid opgenomen van € 83.000, waarbij toereikende controle-informatie ontbreekt om te kunnen vaststellen of de desbetreffende inkoop al dan niet rechtmatig heeft plaatsgevonden. Wij adviseren de gemeente om dit nader uit te zoeken en op gepaste wijze in te spelen op de uitkomsten. Daarnaast constateren wij dat nog niet voor alle inkopen, waar afwijkende inkoopstrategie is gevolgd, een motivatie ten aanzien van deze afwijking aanwezig is. Op basis van de per 1 april 2013 ingevoerde Aanbestedingswet dient deze motivatie er wel te zijn. Deze motivatie is achteraf verstrekt, maar dient formeel vooraf vastgelegd te worden.	Ten aanzien van de toeristenbelasting, welke wordt geïnd door BsGW, geldt dat deze voor een belangrijk deel voortkomen uit vakantiepark Lommerbergen. In voorgaande jaren was de tijdige aanlevering vanuit Lommerbergen een belangrijk knelpunt. Ten aanzien van de jaarrekeningcontrole 2016 constateren wij dat de aanlevering wel tijdig heeft plaatsgevonden waardoor de beschikbaarheid van voldoende en geschikte controle-informatie geen knelpunt is geweest in onze controle. Deze controle-informatie omvat een rapportage van een accountant met specifieke werkzaamheden, ondersteund met de door een externe partij (in opdracht van de gemeente) uitgevoerde leegstandscontroles. Wij hebben toereikende en geschikte controle-informatie ontvangen op basis waarvan wij de juistheid (en volledigheid) van de opbrengsten inzake toeristenbelastingen hebben kunnen vaststellen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Overige onderwerpen	
Afboeking historische kosten Oppe Brik	Naleving BBV (toelichtingsvereisten)
In 2016 is een afboeking doorgevoerd van historische voorbereidingskosten van € 398.000. De voorbereidingskosten waren gemaakt in het kader van de realisatie van een school en, vanwege de samenhang met het project Oppe Brik, in het verleden verantwoord binnen de grondexploitatie. Als gevolg van diverse planologische wijzigingen zijn de kosten hoger opgelopen dan verwacht en niet meer te relateren aan de huidige oplossingsrichting. Hierdoor zijn de kosten ten laste gebracht van de exploitatie. Wij kunnen hiermee instemmen.	Een belangrijk onderdeel van de jaarrekening betreft de toelichting van de waarderingsgrondslagen. Deze toelichting geeft de gebruiker van de jaarrekening inzicht in de wijze waarop de jaarrekeningposten zijn gewaardeerd, alsmede waarop raming zijn gebaseerd. Dit is - voor een goed begrip van de jaarrekening - van essentieel belang. Wij hebben geconstateerd dat de waarderingsgrondslagen in de concept jaarrekening 2016 niet toereikend opgenomen waren, waarbij de gemeente voornemens was om deze toelichting op te nemen in een aparte bijlage. Het opnemen van een aparte bijlage met de toelichting inzake de waarderingsgrondslagen achten wij niet correct aangezien de jaarrekening zelfstandig leesbaar dient te zijn. Wij hebben dit intensief besproken met het management, waarna de vereiste aanvulling heeft plaatsgevonden in de jaarrekening. Wij stellen vast dat de waarderingsgrondslagen in de definitieve jaarrekening toereikend verantwoord zijn.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Beesel.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening door de diverse medewerkers binnen de gemeente Beesel.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de gemeente Beesel.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeente(raad) over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie- en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur etc.). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De gemeente Beesel beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het nationale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteed.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen, welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en -verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- ▶ Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit de bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2016 van uw gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2016, uitgebracht aan het college op 27 januari 2017, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2016 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2016 opgepakt zouden moeten zijn (prioriteit H).

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen zichtbaar door uw organisatie worden gevolgd.

Automatisering

In onze managementletter 2016 d.d. 27 januari 2017 hebben wij het college geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatiebeveiliging en de uitkomsten van onze IT-auditwerkzaamheden.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Rechtmatigheidsbeheer

Begrotingsrechtmatigheid

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 1 Strategie Totaal € 35 (17%)	Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma 3 Ruimtelijke ontwikkeling Totaal € 1.381	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid en worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma 4 Recreatie en Toerisme Totaal € 18 (7%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid.	V	
Programma 5 Niet Raadspreferent Totaal € 1.760 (14%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid en worden gecompenseerd door hogere baten.	V	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma.

Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2016. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Rechtmatigheidsbeheer

Kredietrechtmatigheid

Rechtmatigheid van mutaties in de reserves

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten.

Wij constateren dat in 2016 een zestal kredieten is overschreden ten opzichte van de gevoteerde kredieten. Het gaat hierbij om de kredieten inzake uitbreiding wagenpark waarbij de realisatie € 188.000 hoger is dan de gevoteerde kredieten. Wij constateren dat de raad hierover wel is geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief en daarmee op de hoogte was van deze kredietoverschrijding. Dit neemt de financiële onrechtmatigheid in het kader van de jaarrekening 2016 niet weg.

Wij hebben deze kredietoverschrijdingen opgenomen als financiële onrechtmatigheid in de lijst met ongecorrigeerde controleverschillen.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves conform de exploitatierekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)/(last)	Begroting na wijziging	Rekening 2016	Afwijking
Dotaties	5.195	5.006	189
Onttrekkingen	6.116	6.973	857
Per saldo	921	1.967	1.046

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is door ons vastgesteld. De afwijkingen zijn met name het gevolg van het feit dat de gemeente een aantal gesloten circuit reserves kent. Dit houdt in dat het college de afspraak heeft met de raad dat op producten zoals riool, afval en grondexploitaties het gerealiseerde resultaat per definitie wordt afgewikkeld op de bestemmingsreserve.

Rechtmatigheidsbeheer

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

Bijlagen

Controleaanpak

Jaarverslag

Onafhankelijkheid

Verklaring van verantwoordelijkheden

Controleverschillen

SiSa-bijlage

Bijlage – Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de interne accountantsdienst/andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2016 onderkend:

- ▶ waardering grondexploitaties;
- ▶ verantwoording decentralisaties;
- ▶ aanbestedingsrechtmatigheid;
- ▶ risico dat management gemeentelijke procesafspraken doorbreekt; en
- ▶ verantwoording Wet Normering Topinkomens (WNT).

Bijlage - Controleaanpak

Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Beesel hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle, behoudens het tijdig verkrijgen van voldoende controle-informatie ten behoeve van het sociaal domein daar de gemeente afhankelijk is van de aanlevering van zorgaanbieders en de onderliggende documentatie ten aanzien van de controle op het inkoopproces.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2016 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2016 van de gemeente Beesel. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad geautoriseerd worden.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad. Bij de jaarrekening is het normenkader ter kennisname ingebracht, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2016 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 389.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.167.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 25.000.

Goedkeurings-tolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1 < 3%	-	> 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3 < 10%	≥ 10%	-

Bijlage - Jaarverslag

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het BBV en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het BBV bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de gemeente bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de gemeente worden de doelstellingen en het beleid van de gemeente inzake risicobeheer vermeld.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren.

Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ Nicole Silverentand is betrokken als extern accountant sinds de controle van de jaarrekening 2012;
- ▶ Joost van Gerwen is betrokken als manager sinds de controle van de jaarrekening 2016.

Er zijn derhalve geen bedreigingen als gevolg van langdurige betrokkenheid.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals de gemeente Beesel, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is, geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij bevestigen u dat onze non-assurance-diensten voldoen aan bovengenoemde criteria.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij bevestigen u dat dergelijke geschenken niet door ons verstrekt zijn dan wel ontvangen.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van de gemeente Beesel gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna: onregelmatigheden) berust zowel bij de gemeenteraad als bij het college van burgemeester en wethouders. Het is van belang dat het college van burgemeester en wethouders, onder toezicht van de gemeenteraad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage – Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

Letter of representation

We hebben het college van burgemeester en wethouders gevraagd om een Letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Er zijn geen aanvullende bevestigingen toegevoegd aan onze standaard Letter of representation op grond van de specifieke situatie van de gemeente Beesel.

Bijlage - Controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het BBV dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing.	Referentie in dit verslag
WNT-bijlage	Diverse financiële (in € beperkte) en tekstuele aanpassingen.	De correctie vloeiden voort uit de juiste interpretatie van de complexe wet- en regelgeving aangaande de WNT en de verantwoording hierop in de jaarrekening.	Pagina 18
Jaarrekening	Diverse aanpassingen in de toelichting teneinde te voldoen aan het BBV.	De aanpassingen vloeiden in belangrijke mate voort uit de wijzigingen in het BBV, welke in 2016 hebben plaatsgevonden.	Pagina 20
Verplichtingen	€ 36.000	Het betreft een bevinding ten aanzien van de voortgezette controle waarbij wij geconstateerd hadden van de verplichting te laag was verantwoord.	N.v.t.
Verliesvoorziening grex Oppe Brik	€ 62.000	Op basis van de subsidieafrekening, welke in 2017 heeft plaatsgevonden is de verliesvoorziening opgehoogd.	Pagina 14

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd. Echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 188.000 en onzekerheden ter hoogte van € 856.000 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 389.000 en € 1.167.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/ verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Fouten		
Kredietoverschrijdingen inzake uitbreiding wagenpark	188.000	Pagina 25
Onzekerheden		
Jeugdzorg en Wmo	532.000	Pagina 16
Subsidiebate grondexploitatie Oppe Brik	59.000	Pagina 14
Onzekerheden aanbestedingsrechtmatigheid	83.000	Pagina 19
Onzekerheden MRG (bovenregionale Jeugdzorg)	182.000	Pagina 16

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	Geen	0	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Geen	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	Geen	0	n.v.t.